

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування
Кафедра публічного управління та економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту
_____ **В.Г. Горник**
_____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ”

освітній рівень   Бакалавр

галузь знань   07 Управління та адміністрування

спеціальність
(спеціалізація)   076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

освітня програма   Підприємництво, торгівля, логістика

тип дисципліни   Обов’язкова

Київ – 2020 рік

Розробник: Ю.Д. Музика, к.держ.упр., доцент, доцент кафедри публічного управління та економіки

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та економіки

Протокол від 17 листопада 2020 року № 5

Завідувач кафедри публічного
управління та економіки

С.О. Кравченко

Погоджено:
Гарант освітньої програми

Ю.Д. Музика

© ТНУ імені В.І. Вернадського, 2020

© Ю. Д. Музика, 2020

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	4	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	120		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	26	10
Семестр:	2	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	3	Семінарські заняття:	26	6
самостійна робота:	6	Самостійна робота:	68	104
Форма підсумкового контролю:	Екзамен	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного управління та економіки, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою muzyka.yuliia@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
<p>Політекономія Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка</p>	<p>Мікроекономіка Економіка підприємства Економіка праці та соціально-трудова відносини Економіка торгівлі Економіка галузевих ринків Економіка і організація інноваційної діяльності Інформаційна економіка</p>

Мета вивчення дисципліни:

Формування у студентів комплексного наукового уявлення про закономірності еволюційного розвитку економіки різних цивілізацій та еволюцію економічних знань під впливом цих змін для розуміння генезису та закономірностей функціонування економічних систем.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН1 Використання базових знань з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН10 Здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН11 Наявність базових й структурованих знань в сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН19 Застосування знань й умінь для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур із урахуванням ринкової кон'юнктури та діючих правових норм.

ПРН21 Використання сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації в сфері логістики.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК12 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН 1, ПРН 10	ПРН 1, ПРН 10	ПРН 1, ПРН 10	ПРН 1, ПРН 10
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
ФК1 – Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.	ПРН 11, ПРН 21	ПРН 11, ПРН 21	ПРН 11, ПРН 21	ПРН 11, ПРН 21
ФК9 – Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.	ПРН 19	ПРН 19	ПРН 19	ПРН 19

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи розвитку національної економіки

Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе

Національна економіка як наука, сутність національної економіки, структура національної економіки, моделі національної економіки, сучасна національна економіка, система макроекономічних показників, національний ринок, народне господарство, інтеграційний тип еволюції, середовище національної економіки: природно-екологічне, економічне, політичне, соціальне, духовне, технологічний (техніко-економічний) уклад, соціальний уклад, соціально-економічний уклад, лібералізація, інституціоналізація, регіоналізація.

Тема 2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки

Німецька історична школа національної економіки, класична школа, теорії М. Вебера, моделі національної економіки, перехідна економіка, базисні інститути національної економіки.

Вектор економічної еволюції та трансформація економічних систем. Нелінійність, багатовимірність та плюралістичність економічного розвитку. Механізми трансформації господарських систем. Мета трансформаційних процесів. Системність перетворень в національній економіці. Особливості суспільного розвитку України.

Еволюція теорій регулювання національної економіки. Класична теорія саморегулювання. Кейнсіанство. Монетаризм. Теорія суспільного вибору. Неокласичний синтез.

Тема 3. Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки

Економічна теорія добробуту. Співвідношення економічного та соціального в розвитку національної економіки. Соціальна стійкість та соціальна стабільність як ознака соціально орієнтованої економіки. Соціальний розвиток. Моделі соціальної політики. Соціальна політика української держави. Пріоритети соціальної політики.

Рівень та якість життя населення України. Основні соціально-економічні індикатори рівня життя: реальний ВВП на душу населення, грошові доходи і витрати, реальна заробітна плата, споживання основних продуктів харчування, природний приріст населення та середня тривалість життя, витрати бюджету на розвиток соціальної сфери. Структура і динаміка грошових доходів населення. Диференціація доходів населення.

Поняття людського розвитку. Методологія визначення індексу людського розвитку.

Тема 4. Характеристика економічного потенціалу

Потенціал, економічний потенціал країни, природно-ресурсний потенціал, виробно-технологічний потенціал, трудовий потенціал, науково-технічний потенціал, внутрішньо економічний потенціал, експортний потенціал, цільова ефективність суспільного виробництва, ресурсна ефективність суспільного виробництва.

Людський потенціал національної економіки. Чинники формування людського потенціалу. Трудовий потенціал: структура та динаміка. Освітньо-кваліфікаційний рівень робочої сили. Конкурентоспроможність українського ринку праці.

Науково-технічний потенціал. Науково-технологічний та інноваційний розвиток в Україні: якісні та кількісні характеристики. Підтримка і стимулювання інноваційної діяльності. Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки. Стан основних виробничих фондів в економіці України.

Природно-ресурсний потенціал. Економіко-географічні умови розвитку національної економіки. Класифікація природних ресурсів. Водні ресурси. Біологічні ресурси, фауна, флора. Земельні ресурси країни.

Тема 5. Інституціональні чинники розвитку національної економіки

Інституційні основи ринкової економіки. Інститути та економічний розвиток. Значення інститутів. Інституційна структура, її елементи та роль в розвитку національної економіки. Система правил та інститутів. Ієрархія інститутів та інституційне середовище.

Інституційні зміни національної економіки: загальна характеристика та механізми. Формування інституційного базису національної економіки. Лібералізація економіки. Реформа відносин власності та утворення капіталу. Власність в системі національної економіки. Подолання монополізму та формування конкурентного середовища. Конкуренція і монополія в економіці України. Розвиток підприємництва. Великий та малий бізнес в національній економіці. Становлення ринків та ринкової інфраструктури.

Тема 6. Функціонування інфраструктури національного ринку

Національний ринок: методологія та методика аналізу. Основні індикатори та умови функціонування товарного ринку. Конкурентне середовище на товарних ринках національної економіки. особливості конкурентного середовища в умовах перехідної економіки, передумови ефективної конкуренції.

Аналіз конкуренції на товарних ринках. основні показники вимірювання діяльності основних товарних ринків:

Структура ринків в національній економіці: ринок товарів, ринок послуг, ринок житла (нерухомості), ринок засобів виробництва, ринок грошей, валюти, ринок цінних паперів, ринок інвестицій, ринок робочої сили, ринок інновацій, ринок інтелектуального продукту. Фондовий ринок.

Сучасна інфраструктура ринку. Інфраструктура ринку як фактор ефективності конкурентного середовища. Трансакційні витрати учасників ринку.

Розділ 2. Функціональна роль держави та державного управління в розвитку національної економіки

Тема 7. Державність та державне управління економікою

Державність, суверенітет, державне регулювання економіки (ДРЕ); фактори встановлення співвідношення регулюючих механізмів національної економіки; ринкове саморегулювання; недоліки ринкового саморегулювання; функції держави; інститути громадянського суспільства, громадянське регулювання: зміст, об'єкти, типологія суб'єктів; триєдине регулювання національної економіки: зміст, об'єкти; національна модель регулювання економіки, правові методи регулювання, адміністративні методи регулювання, економічні методи регулювання.

Тема 8. Демократія, економічна свобода та економічний порядок

Демократія, економічна свобода та економічний порядок. Інститут соціального партнерства. Трипартизм. Модифікація ролі та функцій держави в національній економіці. Якість макроекономічного управління. Прозорість процедури прийняття рішень. Рівноправність доступу до інформації. Дієвість правових і судових процедур. Нормативно-правове закріплення інституційних перетворень.

Тема 9. Структурна перебудова національної економіки

Діяльнісно-видова і галузева структура економіки, структурні зрушення, фактори структурних зрушень, високотехнологічні галузі промисловості,

структурна політика таргетування, галузі – національні пріоритети чинники відбору пріоритетних галузей, інвестиційна політика, показники інвестиційної діяльності, національна інноваційна система, інноваційна політика, національна модель інноваційного розвитку.

Методи аналізу структури національної економіки. Міжгалузевий баланс виробництва і розподілу продукції та послуг (МГБ). Схема балансу, характеристика його квадрантів. Кінцева та проміжна продукція, їх співвідношення, значення для аналізу економічної діяльності.

Міжгалузевий народногосподарський комплекс країни: промислове виробництво, агропромисловий сектор, транспортний комплекс, торгівля.

Тема 10. Програмування та прогнозування національної економіки

Сутність та призначення макроекономічних прогнозів. Функції макроекономічного прогнозування. Науковий аналіз та його етапи. Ретроспекція, діагноз, проспекція. Альтернативні сценарії макроекономічних прогнозів. Система прогнозів. Методи та моделі економічного прогнозування.

Наукові основи макроекономічного планування. Прогноз і план. Макроекономічні плани. Роль і функції плану. Директивне та індикативне планування. Система планів.

Сутність соціально-економічного програмування. План і програма. Цілі макроекономічного програмування. Принципи розробки програм. Блоки, види та рівні програм. Світовий досвід програмування соціально-економічного розвитку. Антикризові, структурні, соціальні, науково-технічні, регіональні програми.

Тема 11. Політика економічного зростання в національній економіці

Національне відтворення, загальні, специфічні та одиничні риси національного відтворення, відтворювальна структура, економічний розвиток, прогресивний економічний розвиток, економічне зростання, «якість життя», чистий економічний добробут, експортрозширююче зростання, розорююче зростання, імпортоване зростання, постіндустріальне економічне зростання.

Стратегія економічного розвитку. Стратегічна модель економічного розвитку України. Стійкий розвиток та економічне зростання. Світовий досвід. Джерела економічного зростання національної економіки України.

Методика визначення основних показників закономірностей розвитку економіки як предмету аналізу.

Тема 12. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство

Моделі національної відкритої економіки, екзогенно-залежна модель розвитку, ендогенно-орієнтована модель розвитку, теорія «нового міжнародного поділу праці», факторна модель національної конкурентоспроможності, інноваційна модель національної конкурентоспроможності, динамічні переваги, виміри міжнародної інтеграції, економічна безпека країни, економічна незалежність країни, види загроз економічній безпеці країни, напрями зовнішньоекономічної політики України.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Теоретичні основи розвитку національної економіки					
Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе	10	2		2	6
Тема 2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки	10	2		2	6
Тема 3. Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	10	2		2	6
Тема 4. Характеристика економічного потенціалу	10	2		2	6
Тема 5. Інституціональні чинники розвитку національної економіки	10	2		2	6
Тема 6. Функціонування інфраструктури національного ринку	10	2		2	6
Разом по розділу 1	60	12		12	36
Розділ 2. Функціональна роль держави та державного управління в розвитку національної економіки					
Тема 7. Державність та державне управління економікою	10	2		2	6
Тема 8. Демократія, економічна свобода та економічний порядок	9	2		2	5
Тема 9. Структурна перебудова національної економіки	9	2		2	5
Тема 10. Програмування та прогнозування національної економіки	9	2		2	5
Тема 11. Політика економічного зростання в національній економіці	14	4		4	6
Тема 12. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	9	2		2	5
Разом по розділу 2	60	14		14	32
Екзамен				2	
Усього годин	120	26		26	68

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	Всього	у тому числі			
		л	п/лаб	сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Теоретичні основи розвитку національної економіки					
Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе	10				10
Тема 2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки	10	2			8
Тема 3. Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	10				10
Тема 4. Характеристика економічного потенціалу	10	2			8
Тема 5. Інституціональні чинники розвитку національної економіки	10	1		2	7
Тема 6. Функціонування інфраструктури національного ринку	10	1		2	7
Разом по розділу 1	60	6		4	50
Розділ 2. Функціональна роль держави та державного управління в розвитку національної економіки					
Тема 7. Державність та державне управління економікою	10	2			8
Тема 8. Демократія, економічна свобода та економічний порядок	10				10
Тема 9. Структурна перебудова національної економіки	10	2			8
Тема 10. Програмування та прогнозування національної економіки	10			2	8
Тема 11. Політика економічного зростання в національній економіці	10				10
Тема 12. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	10				10
Разом по розділу 2	60	4		2	54
Екзамен				2	
Усього годин	120	10		6	104

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських занять

Розділ 1. Теоретичні основи розвитку національної економіки

Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе

Питання до семінарського заняття

Національна економіка як наука, сутність національної економіки, структура національної економіки, моделі національної економіки, сучасна національна економіка, система макроекономічних показників, національний ринок, народне господарство, інтеграційний тип еволюції, середовище національної економіки: природно-екологічне, економічне, політичне, соціальне, духовне, технологічний (техніко-економічний) уклад, соціальний уклад, соціально-економічний уклад, лібералізація, інституціоналізація, регіоналізація.

Тема 2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки

Питання до семінарського заняття

Німецька історична школа національної економіки, класична школа, теорії М. Вебера, моделі національної економіки, перехідна економіка, базисні інститути національної економіки.

Вектор економічної еволюції та трансформація економічних систем. Нелінійність, багатовимірність та плюралістичність економічного розвитку. Механізми трансформації господарських систем. Мета трансформаційних процесів. Системність перетворень в національній економіці. Особливості суспільного розвитку України.

Тема 3. Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки

Питання до семінарського заняття

Економічна теорія добробуту. Співвідношення економічного та соціального в розвитку національної економіки. Соціальна стійкість та соціальна стабільність як ознака соціально орієнтованої економіки. Соціальний розвиток. Моделі соціальної політики. Соціальна політика української держави. Пріоритети соціальної політики.

Тема 4. Характеристика економічного потенціалу

Питання до семінарського заняття

Потенціал, економічний потенціал країни, природно-ресурсний потенціал, виробно-технологічний потенціал, трудовий потенціал, науково-технічний потенціал, внутрішньоекономічний потенціал, експортний потенціал, цільова ефективність суспільного виробництва, ресурсна ефективність суспільного виробництва.

Людський потенціал національної економіки. Чинники формування людського потенціалу. Трудовий потенціал: структура та динаміка. Освітньо-кваліфікаційний рівень робочої сили. Конкурентоспроможність українського ринку праці.

Тема 5. Інституціональні чинники розвитку національної економіки

Питання до семінарського заняття

Інституційні основи ринкової економіки. Інститути та економічний розвиток. Значення інститутів. Інституційна структура, її елементи та роль в розвитку національної економіки. Система правил та інститутів. Ієрархія інститутів та інституційне середовище.

Інституційні зміни національної економіки: загальна характеристика та механізми. Формування інституційного базису національної економіки. Лібералізація економіки. Реформа відносин власності та утворення капіталу.

Тема 6. Функціонування інфраструктури національного ринку

Питання до семінарського заняття

Національний ринок: методологія та методика аналізу. Основні індикатори та умови функціонування товарного ринку. Конкурентне середовище на товарних ринках національної економіки. особливості конкурентного середовища в умовах перехідної економіки, передумови ефективної конкуренції.

Аналіз конкуренції на товарних ринках. основні показники вимірювання діяльності основних товарних ринків:

Розділ 2. Функціональна роль держави та державного управління в розвитку національної економіки

Тема 7. Державність та державне управління економікою

Питання до семінарського заняття

Державність, суверенітет, державне регулювання економіки (ДРЕ); фактори встановлення співвідношення регулюючих механізмів національної економіки; ринкове саморегулювання; недоліки ринкового саморегулювання; функції держави; інститути громадянського суспільства, громадянське регулювання: зміст, об'єкти, типологія суб'єктів; триєдине регулювання національної економіки: зміст, об'єкти; національна модель регулювання економіки, правові методи регулювання, адміністративні методи регулювання, економічні методи регулювання.

Тема 8. Демократія, економічна свобода та економічний порядок

Питання до семінарського заняття

Демократія, економічна свобода та економічний порядок. Інститут соціального партнерства. Трипартизм. Модифікація ролі та функцій держави в національній економіці. Якість макроекономічного управління. Прозорість процедури прийняття рішень. Рівноправність доступу до інформації. Дієвість правових і судових процедур. Нормативно-правове закріплення інституційних перетворень.

Тема 9. Структурна перебудова національної економіки

Питання до семінарського заняття

Діяльнісно-видова і галузева структура економіки, структурні зрушення, фактори структурних зрушень, високотехнологічні галузі промисловості, структурна політика таргетування, галузі – національні пріоритети чинники відбору пріоритетних галузей, інвестиційна політика, показники інвестиційної діяльності, національна інноваційна система, інноваційна політика, національна модель інноваційного розвитку.

Тема 10. Програмування та прогнозування національної економіки

Питання до семінарського заняття

Сутність та призначення макроекономічних прогнозів. Функції макроекономічного прогнозування. Науковий аналіз та його етапи. Ретроспекція, діагноз, проспекція. Альтернативні сценарії макроекономічних прогнозів. Система прогнозів. Методи та моделі економічного прогнозування.

Тема 11. Політика економічного зростання в національній економіці

Питання до семінарського заняття

Національне відтворення, загальні, специфічні та одиничні риси національного відтворення, відтворювальна структура, економічний розвиток, прогресивний економічний розвиток, економічне зростання, «якість життя», чистий економічний добробут, експортрозширююче зростання, розорююче зростання, імпортоване зростання, постіндустріальне економічне зростання.

Тема 12. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство

Питання до семінарського заняття

Моделі національної відкритої економіки, екзогенно-залежна модель розвитку, ендогенно-орієнтована модель розвитку, теорія «нового міжнародного поділу праці», факторна модель національної конкурентоспроможності, інноваційна модель національної конкуренто-спроможності, динамічні переваги, виміри міжнародної інтеграції, економічна безпека країни, економічна незалежність країни, види загроз економічній безпеці країни, напрями зовнішньоекономічної політики України.

4.2. Матеріали для самоконтролю

Завдання до самостійної роботи

Самостійна робота студента у межах навчальної дисципліни передбачає написання та захист ним реферату до кожного розділу на одну з передбачених переліком тем за власним вибором.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ РЕФЕРАТУ

Загальний обсяг роботи (текстової частини) реферату повинен складати від 12 до 24 стандартних аркушів. Значні відступи від цієї норми небажані.

Зміст реферату повинен відповідати таким основним вимогам:

1. Необхідно дати характеристику сучасного стану проблеми дослідження і об'єкту дослідження, характеристику обраного об'єкта необхідно завершити аналізом основних проблем його розвитку та шляхів їх вирішення.

2. Виклад змісту всіх розділів роботи повинен бути логічним та послідовним. Слід уникати суперечностей та повторень.

3. Висновки й узагальнення мають бути аргументовані, враховувати досягнення науки та господарської практики у тісному зв'язку із завданням економічних реформ на сучасному етапі.

Обов'язковою умовою виконання контрольної роботи є самостійне висвітлення питань теми.

ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТИВ:

Вимоги до оформлення рефератів:

1. Роботу належить писати чорнилами без помарок та виправлень, або набирати на комп'ютері.

2. Текст має бути нормальної густоти (через 1.5 інтервали WORD). На кожній сторінці треба залишати поля для зауважень рецензента.

3. Всі сторінки роботи необхідно пронумерувати.

4. Кожному розділу і підрозділу обов'язково передуює назва (заголовок), відповідно до плану реферату.

5. На першій сторінці вказується назва роботи та її тема, прізвище, ім'я та по батькові виконавця роботи.

6. На другій сторінці розміщують план роботи (чорновик плану, затверджений науковим керівником додається).

7. Наприкінці (після текстової частини) дається список літератури та використаних первинних матеріалів. При оформленні цього списку необхідно дотримуватись загальноприйнятих стандартних правил:

всі використані джерела розміщуються в алфавітному порядку;

кожне використане джерело повинне мати такі довідки: прізвище та ініціали автора, повна назва книжки, місце видання, кількість сторінок.

Назви використаних статей з періодичної преси (газет, журналів, періодичних видань та збірок) належить давати із зазначенням автора, назви статті, назви джерела, дати і номера, наприклад:

Губський Б. Конкуренентоспроможність української економіки: орієнтири макрополітики в кризових умовах // Економіка України. - 2016. - № 4. - с. 4-15;

назви статей з енциклопедій необхідно давати із зазначенням назви енциклопедії і номера тому.

Контрольні роботи й реферати без списку використаної літератури, неохайно чи неправильно оформлені, повертаються студентам для доопрацювання.

8. У тексті роботи обов'язково повинні бути посилання на використані джерела.

9. Реферат обов'язково треба проілюструвати графіками, діаграмами, картосхемами, зробленими самостійно відповідно до теми дослідження.

Перелік тем рефератів до розділу 1

1. Загальносвітові принципи формування економік на державному рівні.
2. Тенденції щодо змін державних утворень на території України.
3. Особливості перехідної економіки нашої держави.
4. Прояви загального та особливого в українській державі.
5. Роботи меркантилістів, представників фізіократизму щодо сутності національної економіки.
6. Вчення А. Сміта та його послідовників щодо функціонування національної економіки.
7. Власні оригінальні теорії національної економіки Т. Мальтуса, Д. Рікардо, Ж.Б. Сея, Дж. Ст. Міля.
8. Соціалістичні ідеї XIX ст. щодо сутності національної економіки, марксизм.
9. Обґрунтування Д. М. Кейнсом концепції державного регулювання національної економіки.
10. Суть і складові концепції неокласичного синтезу П. Самуельсона.
11. Участь українських економістів у процесах створення теорій національного господарства.
12. Чинники розвитку національної економіки України.
13. Населення – одна з важливих рушійних сил національної економіки.
14. Базові інститути національної економіки.
15. Теорії суспільного добробуту на різних етапах розвитку національних економік.
16. Рівень суспільного добробуту в окремо взятій країні.
17. Ринкова економіка і соціальна справедливість.
18. Державне регулювання рівня життя.
19. Соціальні результати економічного реформування і можливості їх покращання в Україні.
20. Структура економічного потенціалу національної економіки та його загальна характеристика.
21. Природно-ресурсний потенціал національної економіки України.
22. Трудовий потенціал національної економіки України.
23. Виробничий потенціал національної економіки України.
24. Науково-технічний потенціал національної економіки України.
25. Експортний потенціал національної економіки України.

26. Інститути права – інститут Конституції України, закони, що регулюють відносини у всіх сферах діяльності.
27. Інститут управління – законодавчої, законогарантійної та господарської влади.
28. Інститути приватної і неprivatної власності.
29. Власність в національній економіці ринкового типу.
30. Вітчизняний досвід проведення приватизаційних процесів.
31. Інституційне середовище підприємницької діяльності.
32. Сутність та складові інфраструктури національного ринку.
33. Інфраструктура реального сектора національної економіки.
34. Допоміжні організації ринкової економіки.
35. Банки, інвестиційні та трастові фонди, страхові компанії, фондові біржі.
36. Товарні біржі, служби зайнятості (біржі праці), пенсійні фонди.

Перелік тем рефератів до розділу 2

1. Теоретичне обґрунтування необхідності державного управління національною економікою.
2. Роль державного управління при становленні національних економік ринкового типу.
3. Адміністративна реформа в Україні.
4. Державне регулювання економіки як найбільш важлива складова державного управління.
5. Система інструментів регулювання економіки.
6. Сучасний стан регулювання економічних процесів в Україні.
7. Необхідність і сутність планування національної економіки.
8. Основні завдання, об'єкти та суб'єкти державного програмування.
9. Світовий досвід державного планування та програмування економічних процесів.
10. Дворівнева система планування – держави і регіонів.
11. Особливості програмування та прогнозування.
12. Директивне та індикативне планування.
13. Досягнення і недоліки централізовано-директивного планування в СРСР.
14. Основні напрямки вдосконалення сучасних процесів прогнозування та програмування соціально-економічного розвитку України.
15. Основні принципи демократії.
16. Економічна демократія та економічна свобода.
17. Економічний і соціальний порядок.
18. Сучасне громадянське суспільство як вирішальна складова демократичного розвитку.
19. Підвищення ролі України у світових господарських зв'язках.
20. Економічна безпека та економічна незалежність держави.
21. Можливості інтеграції України у світову економічну систему.
22. Участь держави у європейських та світових економічних структурах.
23. Наслідки вступу України до Світової організації торгівлі.
24. Міжнародне підприємництво.
25. Можливості та передумови створення оптимальної структури національної економіки.
26. Сім технологічних укладів технологічної революції.
27. Визначення основних напрямків структурної перебудови.
28. Кластерна модель галузево-територіального розвитку.
29. Переваги та недоліки вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.
30. Євро регіони та вітчизняний досвід їх впровадження.
31. Регіональна складова структурної перебудови національної економіки України.
32. Складові і теоретичне обґрунтування економічного зростання та економічного розвитку.
33. Типи і фактори зростання національної економіки.
34. Наслідки економічного зростання та його коливання в різних фазах економічного циклу.
35. Досвід національних економік світу в питаннях забезпечення економічного зростання.

36. Ситуація в Україні щодо економічного зростання в різні періоди розвитку.

4.3. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Дайте визначення поняттю "національна економіка" і назвіть її основні ознаки. Що являє собою економічна система України?
2. Перелічіть суб'єкти національної економіки України.
3. Охарактеризуйте відомі Вам моделі економічного розвитку. Яка модель економічного розвитку в сучасній Україні?
4. Дайте визначення економічної сутності доіндустріальної, індустріальної і постіндустріальної стадій розвитку економік, визначте серед них місце України та охарактеризуйте основні ознаки її сучасного розвитку.
5. Охарактеризуйте характер праці як основного джерела ВВП, пріоритети розвитку галузей виробництва і знань, а також роль людини при індустріальній і постіндустріальній стадіях розвитку економік.
6. До якого типу моделей економічного розвитку можливо віднести економіку України?
7. Дайте визначення ВВП і ВВП, у чому полягає розбіжності між ними? Що, на Вашу думку, більше в Україні ВВП чи ВВП?
8. Продемонструйте за допомогою матриці "витрата-випуск" механізм одержання ВВП.
9. У чому відмінність номінального ВВП (ВВП) від реального ВВП (ВВП)?
10. Які складові утворюють індекс потенціалу людського розвитку (ІЛР)? Чому дорівнює його величина в Україні? Яке місце за цим показником вона посідає серед країн світу?
11. Що розуміється під "рівнем лібералізації економіки"? Які критерії для цього використовуються? Місце України за даним показником?
12. У чому полягає сутність економічної реформи в Україні? Які цілі вона переслідує? Проілюструйте конкретними даними динаміку розвитку недержавного сектора.
13. Дайте визначення факторам виробництва і назвіть їх основні складові.
14. Розкрийте сутність поняття "сукупний ресурсний потенціал", що входить до його складу? Чому дорівнює його величина в Україні і як він розподіляється в регіональному розрізі?
15. Викладіть сутність понять "геополітичне й економіко-географічне положення" і дайте їм оцінку стосовно України.
16. Дайте визначення поняттю "природно-ресурсний потенціал" (ПРП), які компоненти утворюють його структуру?
17. Який з компонентів ПРП найважливіший в Україні, чому дорівнює його питома вага в структурі ПРП?
18. Який із компонентів ПРП має найменшу питому вагу в структурі ПРП України?
19. Яка область володіє найбільшим ПРП? Яка з областей характеризується найменшим ПРП?
20. Яка область має у своєму розпорядженні найбільший водно-ресурсний потенціал? Мінерально-ресурсний потенціал? Рослинний, фауністичний, рекреаційний потенціал?
21. Дайте оцінку земельно-ресурсному потенціалові України. Порівняйте її з іншими країнами (Європи і світу).
22. Назвіть найважливіші природоохоронні комплекси України.
23. Чим природні заповідники відрізняються від національних парків. Назвіть національні парки України. Яка діяльність дозволяється у їх межах? Перелічіть біосферні

заповідники України.

24. Яке місце займає Україна за чисельності населення серед країн Європи?
25. Чому дорівнює її середня щільність населення? Назвіть регіони з високою і низькою щільністю населення і пояснить причини такого положення.
26. Охарактеризуйте ступінь урбанізації України і покажіть її географічні особливості.
27. Перелічіть генетично-функціональні ознаки міст. Наведіть приклади.
28. Назвіть міста-мільонери, а також міста з чисельністю населення 500-800 тис. чоловік, що не відносяться до обласних центрів.
29. Чому дорівнює коефіцієнт природнього приросту населення і сумарний коефіцієнт народжуваності в Україні? Як вони відрізняються від аналогічних показників у європейських країнах?
30. Охарактеризуйте механічний рух населення України, покажіть його географію.
31. Напишіть формули, за якими обчислюються коефіцієнт природнього приросту і демографічне навантаження. Наведіть приклади розрахунків.
32. Дайте визначення поняттю "трудові ресурси". За допомогою якої формули вони визначаються? Яка питома вага трудових ресурсів у населенні України?
33. Що уявляє собою "економічно активна частина населення"? Яка її питома вага в трудових ресурсах України?
34. Зіставте структуру зайнятості населення України в основних сферах її економіки з аналогічною структурою зайнятості у високо розвинутих і середньо розвинутих країнах
35. Дайте характеристику стану освіти в Україні та тенденціям, що в ній спостерігаються.
36. Охарактеризуйте особливості економічного розвитку України в складі колишнього Радянського Союзу.
37. Покажіть місце і роль української економіки в народногосподарському комплексі Радянського Союзу.
38. Пояснить причини труднощів і проблеми, з якими зіштовхнулася економіка України з отриманням незалежності.
39. Які галузі господарства є домінуючими в економіці сучасної України? Наскільки це відповідає структурним характеристикам національних економік високо розвинутих країн?
40. Назвіть найважливіші складові частини ринкової економіки.
41. Назвіть ЕВЦ, які існують в Україні. Побудуйте структуру одного із ЕВЦ та визначте в ньому "стовбур", "гілки", "ланки".
42. Назвіть основні, допоміжні та додаткові виробництва на прикладі народного господарства одного із регіонів України.
43. Дайте визначення первинному, вторинному, третинному і четвертинному секторам економіки. Які із секторів входять у систему матеріального виробництва?
44. За якими ознаками виділяються сфери (галузі) виробництва? Назвіть основні підрозділи народного господарства України.
45. Складіть структурну схему устрою народного господарства України.
46. Дайте визначення ВВП і ВНП. Сумарна величина якого показника, на Вашу думку, в Україні більше? Чому?
47. Складіть структуру ВВП України в розрізі промисловості, сільського господарства, невиробничої сфери (у %). Зіставте її із структурою високо розвинутих країн, середньо розвинутих і країн, що розвиваються. За допомогою індексу схожості визначте – до якого типу країн вона більше тяжіє за рівнем соціально-економічного розвитку.
48. Визначте основні відміни у структурі ВВП України від структури ВВП високо розвинутих країн.
49. Складіть схему галузевої структури промисловості України. Назвіть провідні галузі і їхню питому вагу у виробництві ВВП.

50. Які галузі промисловості відносяться до базових галузей?
51. Дайте коротку характеристику паливно-енергетичного комплексу України. Які галузі до нього входять? Чому дорівнює питома вага окремих видів енергоносіїв у паливно-енергетичному балансі країни?
52. Охарактеризуйте особливості розміщення підприємств паливно-енергетичного комплексу України. У яких із регіонів виробляється основна частина електроенергії країни?
53. Що входить до металургійного комплексу України? Дайте характеристику її паливно-сировинної бази. У чому полягають конкурентні переваги чорної металургії України?
54. Охарактеризуйте розміщення підприємств чорної металургії України. Назвіть регіони, де зосереджена основна частина підприємств чорної металургії. З чим це пов'язано?
55. Яке значення має чорна металургія в експортному потенціалі країни? Які проблеми існують у розвитку вітчизняної металургії?
56. Чим зумовлюється відносно низький рівень розвитку в Україні кольорової металургії?
57. Яка питома вага машинобудування в структурі промислового виробництва України в даний час? Зіставте це з країнами різних типів соціально-економічного розвитку.
58. Назвіть найважливіші машинобудівні райони країни і її найбільші машинобудівні вузли і центри.
59. Дайте коротку характеристику хімічної промисловості України. Покажіть її місце і значення в науково-технічному прогресі й економічному розвитку країни.
60. Перелічіть виробництва основної хімії і хімії органічного синтезу. Які світові та вітчизняні тенденції в їхньому розвитку?
61. Назвіть найважливіші райони і центри хімічної промисловості. Поясніть сформовану в них спеціалізацію.
62. Охарактеризуйте сировинну базу і виробництво промисловості будівельних матеріалів.
63. Складіть коротку характеристику деревообробної і целюлозно-паперової промисловості України. Покажіть її географію, проблеми розвитку і збереження ресурсної бази.
64. Перелічіть галузі легкої промисловості. Покажіть її місце і роль у структурі промислового виробництва України. Які труднощі існують зараз перед легкою промисловістю країни? Шляхи їхнього подолання.
65. Дайте характеристику харчової промисловості України, її сировинної бази, перспективам розвитку окремих галузей.
66. Охарактеризуйте земельний фонд України. Порівняйте його структуру зі структурою земельного фонду інших країн Європи. Чи потрібні Україні меліорації для підвищення продуктивності її земель?
67. Чи відрізняється структура сільського господарства України від структури сільського господарства західноєвропейських країн? Якщо так, то як?
68. Які зміни відбуваються в даний час у структурі посівних площ України? З чим це пов'язано?
69. Охарактеризуйте зернове господарство України і його структуру. Чому озима пшениця є найважливішою зерновою культурою України? Покажіть географію вирощування зернових культур.
70. Перелічіть найважливіші технічні культури України, охарактеризуйте їх географію та тенденції в виробництві.
71. Який вид поголів'я тваринництва переважає в Україні? Як поголів'я різних видів тваринництва розподіляється за видами господарств? Які тенденції в розвитку тваринництва України?
72. Дайте визначення поняттю АПК. Чому дорівнює його питома вага у виробництві ВВП країни? Охарактеризуйте три його найважливіших складових? Які тенденції їхнього

розвитку в передових країнах світу й в Україні?

73. Перелічіть відомі Вам продуктивні агропромислові підкомплекси АПК України.

74. Назвіть зони сільськогосподарської спеціалізації, що склалися в Україні. Чим вони зумовлені і які тенденції спостерігаються в їхньому розвитку?

75. Охарактеризуйте мету аграрної реформи в Україні та стан її виконання.

76. Назвіть та прокоментуйте проблеми, з якими може зіткнутися АПК України за умов її вступу до СОТ. Вкажіть шляхи, за допомогою яких ці проблеми можуть бути здолані.

77. Чому дорівнює питома вага індустрії туризму у світовому ВВП? Які країни характеризуються особливо високим рівнем її розвитку?

78. Охарактеризуйте сьогоdnішній стан індустрії туризму в Україні.

79. Дайте оцінку рекреаційним можливостям України. Які з регіонів країни мають особливо значний рекреаційний потенціал?

80. Назвіть найважливіші нормативно-правові документи, що регулюють розвиток індустрії туризму в Україні.

81. Які заходи передбачаються державою для подальшого розвитку вітчизняної індустрії туризму?

82. Назвіть країни, громадяни яких складають найчисленніші групи іноземних туристів, які приїждять до України.

83. Назвіть країни, до яких від'їжджають в найбільшій кількості громадян України.

84. Дайте визначення поняттю «інфраструктура». На які види вона підрозділяється?

85. Охарактеризуйте роль інфраструктури в розвитку виробництва і його розміщенні.

86. Побудуйте структурно-логічну схему інфраструктурної системи.

87. Складіть структурну схему транспортної системи України.

88. Дайте коротку характеристику залізничного транспорту України. Чому дорівнює питома вага вантажообігу залізничного транспорту в структурі усього вантажообігу в країні?

89. Які труднощі і проблеми зазнає у своєму розвитку залізничний транспорт України? Які тенденції існують у наш час у розвитку залізничного транспорту світу і як вони віддзеркалюються в нашій країні?

90. Дайте характеристику автомобільного транспорту України? Чому дорівнює його питома вага в перевезеннях вантажів і пасажирів?

91. Складіть характеристику трубопровідному транспортові України. У чому складається його специфіка, які проблеми стоять перед ним на цей час? Яку роль грає трубопровідний транспорт у сфері міжнародних послуг України?

92. Дайте оцінку сучасного стану морського і річкового транспорту України. У чому полягає специфіка цих видів транспорту і які перспективи їхнього розвитку?

93. Дайте коротку характеристику авіаційного транспорту України.

94. Що таке «міжнародні транспортні коридори» (МТК)? Яке значення вони мають для України?

95. Які «критські транспортні коридори» заходять на територію України? Яке їх значення? Що потрібно зробити Україні для того, щоб стати провідною транзитною країною в системі створених транспортних коридорів Євразії?

96. Дайте визначення соціально-економічної інфраструктури. Її призначення, структура.

97. Інституціональна інфраструктура: призначення, склад, рівень розвитку і роль у національній економіці України.

98. Екологічна інфраструктура. Її призначення та роль в охороні навколишнього середовища і стійкому розвитку економіки.

99. Ринкова інфраструктура. Перелічіть її складові компоненти. Охарактеризуйте стан її розвитку і значення для економіки України.

100. Дайте визначення ринку праці і покажіть роль у ньому бірж праці.

101. Дайте визначення поняттю «фінанси». На які три види вони підрозділяються в Україні?

102. Які народногосподарські функції виконує фінансова система?
 103. Охарактеризуйте загальнодержавні фінанси України.
 104. Побудуйте структурно-логічну схему бюджетної системи України.
 105. Що містить у собі дохідна і видаткова частини Державного бюджету?
 106. Чому дорівнюють сучасні золотовалютні резерви України? Зіставте їх із золотовалютними резервами інших країн Європи.
 107.3 чого формується дохідна частина фінансів населення? Що включається у видаткову частину фінансів населення? Яке співвідношення дохідної і видаткової частин фінансів населення в даний час?
 108. Що уявляє собою банківська система України?
 109. Перелічите основні функції, що виконують комерційні банки України.
 110. Чим зумовлюються високі дисконтні ставки комерційних банків України?
 111. Дайте визначення фінансам населення, назвіть джерела їх формування.
 112. Які тенденції спостерігаються в фінансах населення? Про що вони свідчать?

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

5.1. Політика курсу

Відвідування лекційних занять є добровільним, проте враховується при підсумковому контролі шляхом задавання додаткових запитань за відповідним матеріалом.

Відвідування семінарських занять є обов'язковим, їх пропуск автоматично знижує підсумкову оцінку за курсом, оскільки на відповідні семінари аспірант не отримує балів.

Політика академічної доброчесності визначається згідно з Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Таврійському національному університеті імені В.І. Вернадського.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Денна форма навчання

Поточний контроль														Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1							Розділ 2								
C1	C2	C3	C4	C5	C6	P1	C7	C8	C9	C10	C11	C12	P2	40	100
4	5	4	4	4	4	5	4	5	4	4	4	4	5		

C1,... C12 – семінари до тем розділів

P1, P2 – реферати до розділів

Заочна форма навчання

Поточний контроль					Підсумковий контроль	Сума
Розділ 1						
C5	C6	P1	C10	P2	40	100
10	10	10	10	20		

C5,... C10 – семінари до тем розділів

P1, P2 – реферати до розділів

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота

66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Національна економіка./Під редакцією Носової О. К.: ЦУЛ, 2019. 512 с.
2. Джаман М.О. Теорія економіки регіонів. К.: Вид-во ЦНС, 2014. 384 с.
3. Багров Н.В. Региональная геополитика устойчивого развития. К.: Лыбидь, 2002. 256 с.
4. Бугай С., Лендел М., Кіш Є. і ін. Агентства регіонального розвитку в Україні. Становлення та перспективи / Київ. центр. Ін-ту Схід-Захід. К.: Вид-во “Меленіум”, 2002. 302 с.
5. Воробьев Ю.А. Стратегия формирования украинского сектора Евро-Азиатской транспортной системы. /Транспорт Украины. Одесса: Морские технологии, 2002. С.160-165.
6. Геєць В.М. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку. К.: Ін-т.економ.прогнозув.; Фенікс, 2003. 1008 с.
7. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М.Маринич (відп.ред.) та ін. К.: ”Українська енциклопедія” ім.. М.П.Бажана, 1989-1993.
8. Голіков А.П., Черномаз П.О., Казакова Н.А. Словник-довідник супільно-географічних термінів. Харьков: ХНУ, 2000. 47 с.
9. Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. К.: "Стефед - 2", 2001. 144 с.
10. Дорогунцов С.І., Чернюк Л.Г., Борщевський П.П., Данилишин Б.М., Фашевський М.І. Соціально-економічні системи продуктивних сил регіонів України. Нічлава, 2002. 690 с
11. Європейський Союз та Україна: Стратегія відносин в контексті розширення./ Інститут регіональних та євро інтеграційних досліджень “ЄвроРегіо Україна”. – К.: Вид-ко К.І.С., 2003. –197 с.
12. Єпіфанов А.О., Сало І.В. Регіональна економіка. К.: Наукова думка, 2000. 344 с.
13. Жук М.В. Комерційна географія України. Підручник для студентів геогр. та екон. спеціальностей. Чернівці: “Прут”, 1998. 360 с.
14. Іщук С.І. Промислові комплекси України. Навч.посібник. К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2003. 248 с.
15. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил і територіальна організація виробництва: Навч.посіб. для студ. екон. та геогр. спец. вищ. навч. закл. К.: Вид.ПАЛИВОДА А.В., 2002. 260 с.
16. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Розміщення продуктивних сил України. Навчальний посібник. Рівне: Видавництво УДАВГ, 1997. 420 с.
17. Макуха С.М. Україна в міжнародних економічних відносинах в умовах глобалізації. Харків: Легас, 2003. 352 с.
18. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії: Посібник для викладачів економічних і географічних факультетів вузів. К.: Знання, 1998. 416 с.
19. Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2004. 130 с.
20. Сонько С.П., Кулішов В.В., Мустафін В.І. Ринок і регіоналістика: навчальний

посібник. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. 380 с.

21. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч.посіб. К.: Вища шк., 2000. 254 с.

22. Топчів О.Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2001. 560 с.

23. Трансформація структури України: регіональний аспект / За редакцією Г.В.Балабанова, В.П.Нагірної, О.М.Нижник. К.: Міленіум, 2003. 404 с.

24. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть /А.С.Філіпенко, В.С.Будкін, А.С. Гальчинський та ін. К.: Либідь, 2002. 470 с.

25. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українські студії. Львів: ЛНУ, 2000. 744 с.

Додаткові

1. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: Практикум / Под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). Сумы: ИТД «Университетская книга», 2007. 335 с.

2. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник для післядипломної освіти. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 383 с.

3. Основи стійкого розвитку: Навч. посібник / За заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 654 с.

4. Мельник Л. Г. Информационная экономика. Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. 288 с.

Інформаційні ресурси

5. Сервер Верховної Ради України [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.rada.gov.ua/>

6. Ліга Бізнес Інформ [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.liga.net/>

7. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. - Режим доступу з:<http://www.nau.kiev.ua/>

8. Урядовий портал [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.kmu.gov.ua/>

9. Українське право[Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.ukrpravo.com/>

10. Освітній портал «Економіка. Соціологія. Менеджмент» [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.ecsocman.edu.ru>

11. Інститут економіки перехідного періоду [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.iet.ru>

12. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу з: <http://www.ukrstat.gov.ua>

13. Освітній портал «Економічна школа» [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.economicus.ru>

14. Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.icps.kiev.ua>

15. Інститут економіки і прогнозування НАН України [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.ief.org.ua>

16. Бібліотека імені В.Вернадського. [Електронний ресурс]. - Режим доступу з: <http://www.nbu.gov.ua>

17. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського - <http://www.irbis-nbu.gov.ua/>

18. Сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого <http://nlu.org.ua/>

19. Сайт Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.library.univ.kiev.ua/>